

ספר
אמרי מדרין
על
תהלים

מבואר בו שרשי הפעלים והשמות ובניני הפעלים

אותיות השרש בדיו ואותיות שאינן מהשרש לבנות
ואות השרש שחסרה מהתיבה נכתבה באות קטנה

והוספתי הערות בסוף הספר כדי להבין פירוש
המלים ודעות שונות שנאמרו בהן

מאת
מאיר מרדכי אידלמן

ברוקלין נוא יארק
תשע"ג לפ"ק

קצת תולדות של מחבר ספר המלים שבי"ל

הנה שמושו של קונקורדנציא ספר המלים הוא לא רק למצוא מקום מושבו של פסוק בתנ"ך אולם ממנו יכולים ללמוד פי' המלים ומצינו שהנודע ביהודה (מהר"ק חאו"ח תשובה ב' ונחא"ע תשובה צ"ד וכמהדו"ת חאו"ח תשובה ג' מכן המחבר) והחתם סופר (חיו"ד תשובה רמ"ט) הביאו ראיה לפי' של מלה מקונקורדנציא (והחת"ס שם הזכיר גם ספר מלים) אמנם לא ידענא מאיזה קונקורדנציא הביאו ראיה ממנו ואין להביא ראיה מהנ"ל שכל קונקורדנציא וספר מלים ראוי להביא ראיה ממנו לפי' המלים ועי' בהקדמת הפרי מגדים לשו"ע או"ח אגרת הראשונה ד"ה ואגב אכתוב

אמנם המעיין בהקדמת קונקורדנציא ספר המלים שבי"ל רואה שדבריו נאמנים ומיוסדים ע"פ מסורת חכמי התורה המקבילים האמתים והנה כל המעיין בחבורינו רואה שהרבה פעמים הבאנו פירושים מספרו ובשימוש המעיין כתבנו ששם המחבר אינו מובא שם והנני לגלות קצת מאודות המחבר

שם המחבר הוא ר' שלמה בן ר' יהודה ליב (למשפחת געלבלאם) ונפטר שביעי של פסח תרמ"ה לפ"ק

אביו ר' יהודה ליב בן ר' יעקב היה חותן של הרה"ג ר' יעקב געזונדהייט מחבר ספר תפארת יעקב ואב"ד בווארשא בספר נחלת עולמים (רשימה של ציונים לנפשות אות קס"ה) כתב שעל מצבת אביו היה כתוב,, איש אמונים תם ונבר, אב לאביונים מאור פנימו, אך גויתו פה בקבר, ורוחו נשמתו בעדן הנמו, מו"ה יהודה ליב ב"מ יעקב (קאפיל) געלבלוס, שנפטר ביום ג' כ"ז אייר תקצ"א

וכתב עוד בספר הנ"ל שאביו ר' יהודה ליב היה נקרא ר' ליב שעביללעס והיה תם וישר ביראת ה' ובכל דרכיו השכיל לעשות טוב וחסד

הקונקורדנציא יצא לאור בווארשא בשנת תרל"ז (ברפוס של האחים בני מהר" שמואל ב"ר חיים ארגעלבראנד) וזכה לתפוצה רבה ומהדורות מרובות (תרמ"ג, תרנ"ג, תרנ"ה, תרס"ח ובנוא יארק תרצ"ו ובא"י תרצ"ח) בסוף הקדמתו כתב וז"ל והנה ספר המלים אשר ערכתי בעזה"י, אל ידמה הרואה אותו בתחילה כי הוא רק העתק מספר קונקורדנציא הגדול, ומי אשר לו הקונקורדנציא לא יצטרך אליו עוד, אמנם לא כן הוא, ערך

קצת תולדות של מחבר ספר המלים שבי"ל

הספר הזה תועלותיו רבו מאד, מלבד הוראת השרשים כללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן (אשר לא העמיקו בהם בעלי השרשים האחרונים) וביאורי הכתובים לפיהן הצפונים בו כאשר יראה הקורא בו בעינים פקוחות

שם הספר,, שבי"ל" הוא ר"ת של שמו ואולי היו לו עוד כונות בזה (אולי כיון לומר שהוא שביל נתיב ודרך לילך בו, ואולי כיון עוד למה שנקרא אביו ר' ליב,, שעביללעס") אולי לא היתה כונתו שיהיה סוד מי הוא המחבר של הספר אלא שהיה איש צנוע ולא כתב אלא ראשי תיבות שמו ואולי במקומו ובזמנו היה ידוע מי הוא המחבר מספרו ניכר שהיה תלמיד חכם גדול וירא שמים ואיש צנוע ושפת יתר לא נמצאת בו

מספרו ניכר שהיה לו מהלך מחשבה עצמי ובאותו מהלך ביאר הכתובים וישר הדרך בלי עיקולי ופשווי פירושו ומתק לשונו הם להפליא ומעידים שהיה בעל כשרון ומשמים הניחו לו מקום להתגדר

היה לו בן ששמו ר' יהודה ליב שנפטר בשנת תרס"ט ועל מצבתו כתוב,, החיש ישע לעני נדבות כטל, לחלכאים היה משען לאביון ודל"

ובסוף המצבה שם כתוב,, ה"ה אבינו היקר באנשים מוהר"ר יהודה ליב ב"ר שלמה געלבלוס בעהמ"ח ספר המלים ותלמיד מובהק של דודו בעהמ"ח תפארת יעקב"

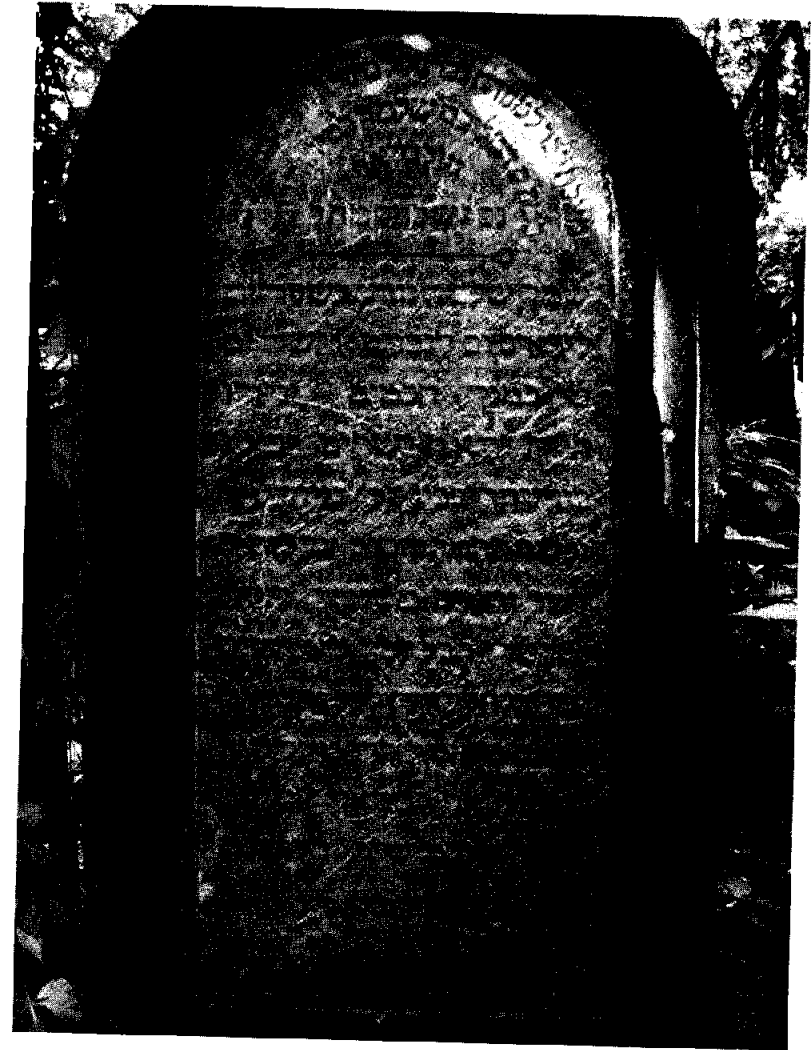
כדאי להדגיש שעל מצבת אביו כתבו,, אב לאביונים ועל מצבתו כתבו,, נפשם תהמה בזכרם צדקותיך ועל מצבת בנו כתבו,, החיש ישע לעני נדבות כטל, לחלכאים היה משען לאביון ודל" הרי שאביו, והוא בעצמו ובנו היו בעלי חסד ועוד כתבו עליו (המחבר שבי"ל),,, למחמדי תבל לבך לא הטית"

כדאי להדגיש שבעל התפארת יעקב מווארשא נשא אחותו כנ"ל (שמה היתה מרת שרה דאבע עי' בהקדמת ספר תפארת יעקב על חושן משפט יצא לאור שנת תר"ב ועיי"ש עוד ששם חמותו היתה מרת הינדא ואם נימא שמרת שרה דאבע נאח"יך ר' שלמה נולדו מאם אחת או אמו של ר' שלמה שמה היתה מרת הינדא בספר תפארת יעקב עמ"ס גיטין שיצא לאור בשנת תר"ח כתוב שם שאחד מן המביאים לרפוס ומגיה היה הרבני המופלג מוה' דוד בן מוה' יהודה ליב געלבלוס גיסו של הגאון המחבר ע"כ ונראה מזה שהמחבר ספר מלים שבי"ל היה לו אח ר' דוד)

קצת תולדות של מחבר ספר המלים שבי"ל

מצבתו היא בבית עלמין בווארשא ויש שם עוד מצבות
ששם המשפחה געלבלאם ולא ידענא אם הם ממשפחתו

והנה צילום של מצבתו

קצת תולדות של מחבר ספר המלים שבי"ל

(קשה לראות בהצילום כל האותיות ומה שנרשם כאן אולי אינו בתכלית הדיוק)

מאבן קבר למנוחת גבר גדול בתורה הוזה כמודעים
ב"מח"ס המלים מ' שלמה ב"מ יהודה ל"ב
געלבלאם
נפ' ז' ש"פ תרמ"ה לפ"ק

שמך שלמה נודע בשערים
ליראים גם לנבנים וישרים
מי כמוך חכמים יגידו
היית ירא הישרים יביעו
בגוינתך יבכיון כל מיודעין
נפשם תהמה בזכרם צדקותיך
ישר ותמים מעודך היית
למחמדי תבל לבך לא הטית
ימר הסתלקותך לכל מכיריך
ברנה תקצור פרי מעלליך
נעלמה אך המראה עינים
אזרך אולם צרת בשמים
ת' נ' צ' ב' ה'

שורה ד' אולי כתוב
היית ירא ה' ישרים יביעו